

OPPLAND
fylkeskommune

FoU-strategi

for Oppland

Bilder forside:

Peer Gynt AS, Høgskolen i Gjøvik, Høgskolen i Lillehammer og Hydro Aluminium Røyfoss

Innhold

Fylkesordførers forord	5
1. Bakgrunn og politisk forankring	6
2. Nærmere om FoU-begrepet	7
3. Prosess	9
4. Formålet med FoU-strategi for Oppland	9
5. Status for forskning i Innlandet	11
6. Mer om næringsrettet FoU – SkatteFUNN og Forskningsbasert kompetansemegling	14
6.1 Skattefunn	14
6.2 Forskningsbasert kompetansemegling (KM-prosjektet)	15
7. Problemstilling	17
8. Satsingsområder for FoU i Oppland (Innlandet)	17
9. FoU-strategi for Oppland	18
9.1 Overordnet mål:	18
9.2 Målområder og strategier:	19

Fylkesordførers forord

Fylkestinget vedtok i desember 2006 FoU-strategi for Oppland. Fylkestinget signaliserer en sterk regionalpolitisk vilje til å satse på FoU. Forskning gir ny kunnskap og kompetanse, som gir grunnlag for nye produkter, tjenester og prosesser med høyt kunnskapsinnhold. Dette bidrar til å øke konkurransevnen og til etablering av kompetansearbeidsplasser som viktige forutsetninger for å sikre verdiskaping og velferd i vårt samfunn.

Behovet for omstilling og nyskaping i næringslivet i Oppland og Innlandet er økende. Ikke minst som en følge av globalisering og relativ stor andel av sysselsatte i næringer som viser en nedadgående utvikling. En sterk satsing på FoU med utgangspunkt i næringslivets utfordringer og muligheter regionalt og lokalt er viktig for å styrke omstillings- og nyskapingsevnen i ulike sektorer.

For at forskningen skal være nyttig, må den være relevant for næringslivet. Forskning med bedriften er derfor minst like viktig som forskning på bedriften. FoU-strategien fokuserer derfor i stor grad på anvendt eller næringsrettet FoU-arbeid.

For å lykkes i omstillings- og nyskappingsarbeid vil det være stort behov for samarbeid mellom FoU-institusjoner, virkemiddelapparat og næringsliv. Vekstkraftige regioner kjennetegnes i stor grad av tett samspill. FoU-strategien peker på arenabygging og samhandling som et av de viktigste tiltakene for å styrke FoU-arbeidet i fylket.

Det trengs betydelig innsats på flere områder for å øke innovasjons- og omstillingsevnen i næringslivet i Innlandet. Utviklingsarbeid viser at der hvor næringslivet selv bidrar aktivt, blir eierskapet til prosessen og resultatene sterkere. Det er derfor viktig at næringslivet fokuserer FOU-innsats.

Fylkeskommunen har en sentral rolle å spille som koordinator og aktør i det regionale utviklingsarbeidet. Etableringen av kompetanse- og utviklingsfondet (KoU-fondet) med tanke på etableringen av Innlandsuniversitetet er et av flere viktige bidrag.

Arbeidet med FoU må skje innenfor helhetlige rammer. Utgangspunktet er de regionale planprosesser og hvor man i størst mulig grad forsøker å kople det overordnede FoU-arbeidet til etablerte arenaer og virkemiddelaktører.

FoU-arbeidet må vendes utover og nedover i regionene i fylket med utgangspunkt i regionenes muligheter og behov. Det er viktig at FoU blir et reelt verktøy for å styrke og bygge opp under regionenes profiler. FoU-arbeidet må derfor innrettes ulikt fra region til region.

Fagansvarlig for utarbeidelse av FoU-strategien i Oppland fylkeskommune har vært Lars Kr. Dahl.

Audun Tron
Fylkesordfører

1. Bakgrunn og politisk forankring

Regjeringen har i forbindelse med St.meld. nr. 21 – *Hjarte for beile landet* - Om distrikts og regionalpolitikken, signalisert at den vil satse på «tiltak og verkemiddel som meir direkte stimulerer til forskningsinnsats i næringslivet, og vurderer styrking av etablerte verkemiddel, betre innretning av verkemidla eller innføring av nye.» Regjeringen viser til at forskning er viktig for regional utvikling, og at der er store regionale forskjeller i FoU-innsatsen. Det er et uttalt mål om få en «betre geografisk spreing av både privat og offentlig FoU-aktivitet».

Norges forskningsråd har i sitt strategidokument *Forskning flytter grenser* vedtatt en visjon om at «Forskning skal bidra til utvide mulighetsrommet og finne nye løsninger som kan gi høy innovasjonstakt og større verdiskaping». Vi mener dette er en god visjon, - i samsvar med Oppland fylkeskommunes Fritt fram-modell. Det er derfor naturlig å legge denne visjonen til grunn for FoU-strategien i Oppland.

Forsknings- og utviklingsarbeid (FoU) er et sentralt tema i fylkesplanen i Oppland 2004-2008. Her står det bl.a. at «En økt satsing på forskning og utvikling for å fremme innovasjon må ledsages av økt satsing på kommersialisering av forskningsresultater.» I vegvalg 3.1.8 under kompetanse-, omstilling og nyskaping heter det at «Vektlegge forsknings- og utviklingsarbeid rettet mot omstillings- og nyskappingsarbeid i næringslivet». I regionalt handlingsprogram 2006 er dette konkretisert i 6 politiske resultatmål.

Fylkestinget vedtok den 12. des. 2005 i sak nr. 39/05 Innovasjonspolitik i Oppland. Et viktig satsingsområde i innovasjonspolitikken er å styrke FoU-arbeidet i fylket. Det er nedfelt et mål om å bringe FoU-aktiviteten i fylket opp på landsgjennomsnittsnivå i løpet av 5 år. Et så ambisiøs mål krever et helt annet trykk på FoU-arbeidet enn det vi har sett fremt til nå. Det er derfor nevnt som et eget tiltak i innovasjonspolitikken at det skal utarbeides en egen FoU-strategi for Oppland.

2. Nærmere om FoU-begrepet

Med forskning og utviklingsarbeid (FoU) forstås en kreativ prosess som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap, og der hvor man bruker denne kunnskapen for å finne nye anvendelser.

Grunnforskning er eksperimentell eller teoretisk uten sikte på spesiell anvendelse eller bruk.

Anvendt forskning er virksomhet av original karakter som har til hensikt å skaffe til veie ny kunnskap rettet mot bestemte praktiske formål eller anvendelser.

Utviklingsarbeid er systematisk virksomhet som anvender eksisterende kunnskap fra forskning og praktisk erfaring, og som er rettet mot å fremstille nye eller vesentlig forbedrede materialer, produkter, prosesser eller tjenester.

FoU-strategien er primært rettet mot FoU-miljøer som driver med anvendt forskning og utviklingsarbeid. Følgende miljøer og programmer er mest sentrale i Oppland:

Navn på FoU- institusjoner	Hovedfokus
Norges forskningsråd	Gir råd i forskningspolitiske spørsmål, forvalter årlig over 5 milliarder kroner til forskningsformål og skaper møteplasser der forskere, finansører og brukerne av forskningen møtes. I Oppland er Norges forskningsråd representert med en spesialrådgiver.
Østlandsforskning (Lillehammer og Hamar)	Frittstående oppdragsbasert forskningsinstitutt innenfor områdene næringsutvikling, regional utvikling, velferd, organisasjon og kommunikasjon
NINA Lillehammer	Kompetansesenter innen naturforskning. Kompetanse utøves gjennom forskning, overvåking, utredningsarbeid og konsekvensutredninger knyttet til bruk og forvaltning av naturen.
Høgskolen i Lillehammer	Høgskolen har FoU innen følgende fagområder: <ul style="list-style-type: none"> · film- og fjernsynsfag · helse- og sosialfag · ledelsesfag · samfunnsvitenskapelige og humanistiske fag
Høgskolen i Gjøvik	Høgskolen har FoU innen følgende fagområder: <ul style="list-style-type: none"> · ingeniørfag · helse og helseteknologi · informatikk og medieteknikk
Bioforsk Apellsvoll (Østre Toten) og Løken (Øystre Slidre)	Korn, poteter, grønnsaker, grovfordyrking, kulturlandskap, økologisk landbruk, dyrkningsteknikk, jord/gjødsling, avrenning/forurensning og næringsutvikling i fjellbygdene
Sykehuset Innlandet HF	SI er en kompetansebedrift med flere professorer og doktorgradsmedarbeidere blant sine ansatte. Forskning er en lovbestemt virksomhet ved sykehuset og SI bruker 18 millioner kroner (hvor av 5 millioner kroner er oppdragsforskning) på forskning i 2007. Har omfattende forskningsvirksomhet og samarbeid med universitetsmiljøene knyttet til problemstillinger innen diagnostikk, vanlig sykdomsbehandling, kostnadseffektiv utnyttelse av helsemidlene
Norwegian Centre of Expertise (NCE)-RTIM Raufoss	Kjerneområdene for ekspertsenteret FoU knyttet til lettvektsmaterialer og automatisert produksjon. Dette er kjernekompetanse for alle bedriftene i klyngen og områder hvor klyngen er verdensledende.
Lillehammer kunnskapspark Gjøvik kunnskapspark Næringshager og inkubatorer	Kunnskapsparkene har en viktig rolle som fasilitator og som drivere av næringsklynger og nettverksbygger mot FoU-miljøer. Næringshager har en rolle som møtearena mellom FoU-miljøer og lokalt næringsliv.

Navn på FoU-program	Hovedfokus
(med relevans for Oppland) Sentre for fremragende forskning (SFF)	Programmer i regi av Norges forskningsråd der «Sentre for fremragende forskning» skal stimulere norske forskningsmiljøer til å etablere sentre viet langsiktig, grunnleggende forskning på høyt internasjonalt nivå, og har som mål å heve kvaliteten på norsk forskning.
Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI)	Ordningen «Sentre for forskningsdrevet innovasjon» har til hensikt å bygge opp eller styrke norske forskningsmiljøer som arbeider i tett samspill med innovativt næringsliv. Formålet er å støtte langsiktig forskning som fremmer innovasjon og næringslivets konkurransekraft.
SkatteFUNN	En offentlig støtteordning som skal bidra til økt nyskaping og innovasjon i norsk næringsliv ved at det gis skattefradrag i forbindelse med utvikling av nye eller bedre produkter, tjenester eller produksjonsmåter.
Forskningsbasert kompetansemegling (KM)	Program i regi av Norges forskningsråd hvor forskere oppsøker bedrifter for å øke innovasjonen i bedriftene gjennom formidling og samarbeid med FoU-miljøer. I Oppland kjøres det et 3-årig KM-prosjekt med fokus på innovasjon i bedrifter innen for vareproduserende industri, kultur, opplevelser, mat og reiseliv.
ARENA-program	Hovedmålet med programmet er å øke verdiskapingen i regionale næringsmiljøer og klynger ved å effektivisere samspillet mellom bedrifter, FoU-/kompetansemiljøer og virkemiddelaktørene. I Oppland har vi Arenaprogram innen Kultur-og Opplevelser (KONVEKST), Informasjonssikkerhet (BlueLight) og lettmetall. I tillegg jobbes det med et Arena program innen bioenergi.
Andre næringsretta FoU-programmer (Fremtidig virkemidler for regional innovasjon - VRI)	BIP (brukerstyrt innovasjon) nHs (næringsretta høgskolesatsing) VS2010 (verdiskaping gjennom dannelse av næringsklynger) Programmer regi av Innovasjon Norge (IFU og OFU)

3. Prosess

Fylkeskommunen har tilrettelagt arbeidet med utvikling av FoU-strategi for Oppland i nær dialog med våre partnere i Norges forskningsråd (NFR) og Innovasjon Norge (IN). Strategidokumentet er basert på innspill og prosesser som er kjørt i samarbeid med disse institusjonene, bl.a. i forb. med samling for kompetansemeglere 15. mars, Skattefunnseminar 10. mai og under workshop i OFK 8. juni i forb. med NFRs program for utvikling av virkemidler for regional FoU og Innovasjon(VRI). Selv om FoU-strategien først og fremst er tenkt gjennomført i Oppland, er det naturlig å ha et Innlandsperspektiv på dette arbeidet.

Komite 3 har behandlet FoU-strategidokumentet i møtet 5. sept. 2006.

FoU- strategien ble etter dette møtet sendt på høring til relevante FoU-miljøer og næringsmiljøer i Oppland med høringsfrist 1. nov. 2006.

Komite 3 behandlet høringsuttalelsene i møte 28. november og la frem innstilling til fylkestinget.

Fylkestinget vedtok FoU-strategi i møte 13. des. 2006.

4. Formålet med FoU-strategi for Oppland

Behovet for omstilling og nyskaping i næringslivet i Oppland og Innlandet er økende som følge av globalisering og relativ stor andel av sysselsettingen i næringer som viser en nedadgående sysselsetningsutvikling. Dersom vårt næringsliv skal kunne overleve i fremtiden, må det være i stand til å utvikle og tilegne seg ny kunnskap. En sterk satsing på FoU med fokus på relevans og kommersialisering i forhold til næringslivets utfordringer og muligheter regionalt og lokalt må prioriteres høyt for å styrke omstillings- og nyskapingsevnen i ulike sektorer. Forskning gir ny kunnskap og kompetanse, som igjen gir grunnlag for nye produkter, tjenester og prosesser med høyt kunnskapsinnhold. Dette er med og øker konkurransekraften og gir bidrag til etablering av kompetanse-arbeidsplasser.

Samtidig er det viktig å ha fokus på den mer samfunnsrettede forskningen. Denne forskningen er i dag kanskje mer

En sterk satsing på FoU med fokus på relevans og kommersialisering i forhold til næringslivets utfordringer og muligheter regionalt og lokalt må prioriteres høyt for å styrke omstillings- og nyskapingsevnen i ulike sektorer

fremtredende ved Oppland og Innlandets FoU-miljøer enn den næringsrettede forskningen. Vi må derfor bygge videre på dette. Ikke minst i forhold å bidra til en mer innovativ forvaltning og tjeneste-produksjon innen offentlig sektor. Dette er relevant både ut i fra at Oppland og Innlandet har en relativ stor andel av sysselsettingen innen offentlig sektor, men også fordi vi har kompetente FoU-miljøer innen denne type forskning som hevder seg godt i nasjonal sammenheng. Et annet relevant FoU-område som det bør satses mer på er miljø. Oppland og Innlandet er tunge reiselivsfylker, samtidig er det mange utfordringer knyttet til bruk/vern problematikk.

For å lykkes i omstillings- og nyskappingsarbeidet vil det være stort behov for samarbeid mellom FoU-institusjoner, offentlig virkemiddelaktører og næringslivet. Vekstkraftige regioner kjennetegnes i stor grad av et tett samspill mellom disse aktørene. Ikke minst vil det være behov for et tett samarbeid mellom nevnte aktører i et fylke som Oppland, med relativt mange små og mellomstore bedrifter som har begrensa erfaring og muligheter til å drive selvstendig FoU-arbeid. Denne strukturen kan også tilsi en sterkere offentlig finansieringsgrad.

Fylkeskommunen har en sentral rolle å spille som koordinator og aktør i det regionale utviklingsarbeidet. Etableringen av kompetanse- og utviklingsfondet (KoU-fondet) med tanke på etableringen av Innlandsuniversitetet er et viktig bidrag i så måte, men det trengs betydelig innsats på flere andre områder for å øke innovasjons- og omstillingsevnen i næringslivet i Innlandet. I denne sammenheng er det gledelig å se at NFR sentralt nå jobber med å tilpasse sine programmer mer i samsvar med hva som er regionale behov og muligheter innen ulike FoU-områder. I dette arbeidet må det søkes utviklet en tett samhandling med høyskolene i Lillehammer og Gjøvik, RTIM Raufoss, Østlandsforskning, NINA Lillehammer og Bioforsk på Apellsvoll og Løken, for nevne de mest sentrale FoU-miljøene i fylket, med tanke på å bidra til en sterk institusjonsutvikling og bygging av en solid kompetansemessig infrastruktur. Innsatsen må m.a.o rettes både mot næringslivet og FoU- institusjoner og arbeids- og styringsformer kan utvikles med utgangspunkt i VS2010 og andre pågående programmer.

Blikket i FoU-arbeidet må vendes utover og nedover i regionene i fylket med utgangspunkt i regionenes muligheter og behov. Det er viktig at FoU- ikke blir et mål i seg selv, men et reelt verktøy for å styrke og bygge opp under regionenes profiler. FoU-arbeidet må derfor innrettes ulikt fra region til region.

Arbeidet med FoU må skje innenfor en helhetlig ramme, der man tar utgangspunkt i regionale planprosesser som RHP og hvor man i størst mulig grad forsøker å kople det overordnede FoU-arbeidet til etablerte arenaer og virkemiddelaktører.

***Mens Norge totalt i 2003
brakte om lag 29.000
årsverk til forskning,
utgjorde bidraget fra
Hedmark 174 og
Oppland 474 årsverk.***

5. Status for forskning i Innlandet

Østlandsforskning (Kari V. Stubberud, Svein Bergum og Morten Ørbeck) har redegjort for status for forskning og forskere i Innlandet (ØF- notat nr. 05/2006). Rapporten ble utgitt i april 2006 og gir i hovedsak en beskrivelse av situasjonen vinteren 2006. Den offisielle FoU-statistikken som presenteres er imidlertid fra året 2003. Basert på opplysninger i denne rapporten kan følgende nøkkeltall sammenstilles i tabellen under (tabell 1.1):

Tabell 1,1: FoU-utgifter etter sektor for utførelse fordelt på fylke i 2003

	Totalt	Næringslivet	Instituttsektor	Universitets- og høgskolesektoren	Per capita
	Mill. kr	Mill.kr	Mill. kr	Mill. kr	kr
Østfold	843,0	588,2	222,2	32,6	3304
Akershus	3615,3	2026,7	1120,9	467,7	7481
Oslo	7443,2	3121,8	1813,3	2508,1	14386
Hedmark	151,7	89,4	22,4	39,9	806
Oppland	466,3	363,2	47,9	55,2	2540
Buskerud	1188,4	1148,5	8,9	31,0	4924
Vestfold	743,0	668,4	46,8	27,8	3406
Telemark	466,9	376,4	42,8	47,7	2815
Aust-Agder	227,5	160,0	49,3	18,2	2205
Vest-Agder	374,4	264,5	27,2	82,7	2351
Rogaland	1569,4	1206,2	235,1	128,1	4076
Hordaland	3177,7	985,1	789,9	1402,7	7195
Sogn og Fjordane	250,8	192,5	33,6	24,7	2338
Møre og Romsdal	665,0	533,2	69,7	61,8	2722
Sør-Trøndelag	4244,5	1152,2	1426,9	1665,4	15827
Nord-Trøndelag	228,9	162,3	33,0	33,6	1794
Nordland	384,8	254,7	49,8	80,3	1624
Troms	1183,7	167,0	272,1	744,6	7775
Finmark	68,4	8,1	37,3	23,0	930
Svalbard	39,4	8,5	10,9	20,0	-
Total	27332,3	13477,2	6360,0	7495,1	6004,1

Kilde: NIFU STEP, SSB/FoU-statistikk

Tabell 1.1 viser at de samlede utgifter til FoU utført i Norge i 2003 var på 27,3 mrd.kroner, tilsvarende 6.004 kroner per innbygger eller 1,75 prosent avbruttonasjonalprodukt. Til sammenlikning var gjennomsnittet for OECD-landene 2,24 prosent.

Innlandet har relativt få og små FoU-miljø, og den samlede FoU-virksomheten i de to fylkene relativt beskjeden. Mens Norge totalt i 2003 brukte om lag 29.000 årsverk til forskning, utgjorde bidraget fra Hedmark 174 og Oppland 474 årsverk.

Oppland har mer enn tre ganger høyere FoU-aktivitet enn Hedmark målt i kroner, og noe under tre ganger flere årsverk. Forskjellene skyldes i noen grad at FoU-virksomheten i instituttsektoren var over dobbelt så høy, og i høgscolesektoren nær 40 prosent høyere i Oppland enn i Hedmark. Dette henger sammen med at Oppland har flere og større forskningsinstitutter og to høyskoler med flere vitenskapelig ansatte enn høyskolen i Hedmark.

Hovedbidraget til denne forskjellen skyldes imidlertid at næringslivets andel av FoU-aktiviteter er fire ganger høyere i Oppland enn i Hedmark. Gjøvikregionen står i en særstilling når det gjelder næringslivets bidrag til FoU. Tabell 1.4 viser at Gjøvikregionen alene står for 2/3 av all egenutført FoU i Innlandets næringsliv. Regionen ligger mer enn 50 prosent over landsgjennomsnittet i egenutført FoU per sysselsatt. Alle andre Innlandsregioner ligger her godt under landsgjennomsnittet.

Tabellen fanger ikke opp FoU i små og mellomstore bedrifter (under 50 ansatte), slik at tallene i virkeligheten er større enn det som fremgår av tabellen.

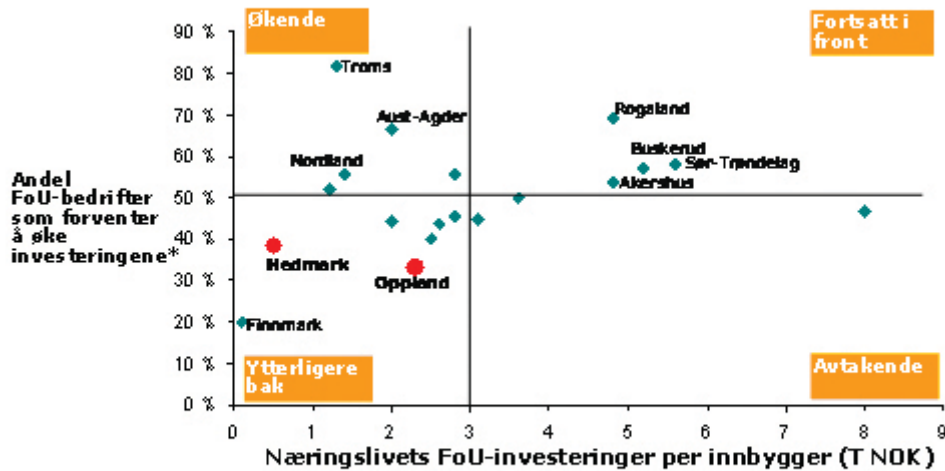
Tabell 1,4: Hovedtall for næringslivets FoU-virksomhet etter fylke og øk. Region¹⁾ 2003

	Totalt egen- utført FoU	Innkjøp FoU	FoU personell	FoU årsverk	Andel bedrifter med FoU.	Egenutført FoU pr. sysselsatt
	Mill.kr	Mill.kr	Antall	Antall	PST	kr 1000,-
Hele landet	13477	3558	19856	13901	20	21,3
Østfold	588	129	765	518	21	19,5
Akershus	2027	274	2564	1979	16	29,8
Oslo	3122	1026	4458	3510	17	26,6
Hedmark	89	13	260	109	17	5,2
Kongsvinger	40	8	125	38	25	8,6
Hamar	31	4	93	42	15	3,7
Elverum	12	1	31	26	11	3,7
Tynset	7	0	11	3	17	8,1
Oppland	363	57	528	362	20	20,4
Lillehammer	35	5	76	28	11	8,8
Gjøvik	298	35	375	298	22	34,7
Midt-Gudbr.dal	7	9	14	5	37	6,7
Nord-Gudbr.dal	12	5	32	16	18	6,6
Hadeland	11	2	30	15	27	6,6
Valdres	0	0	0	0	9	0,0
Buskerud	1149	108	1630	1343	23	39,9
Vestfold	668	112	1063	763	23	26,4
Telemark	376	86	551	331	18	20,7
Aust-Agder	160	44	331	190	24	15,5
Vest-Agder	264	52	453	247	23	13,0
Rogaland	1206	644	1734	1145	21	15,3
Hordaland	985	390	1710	1033	23	14,6
Sogn og Fjordane	192	73	241	152	19	15,0
Møre og Romsdal	533	91	940	516	25	15,5
Sør-Trøndelag	1152	363	1650	1194	24	35,1
Nord-Trøndelag	162	22	283	145	26	15,8
Nordland	255	32	285	140	16	10,8
Troms	167	37	379	215	19	11,9
Finnmark	8	0	29	7	8	1,5

Kilde: SSB/FoU-STATISTIKK

Innlandets lave andel av FoU reflekterer også at vi har liten tilgang på kapital i vår region som muliggjør en høyere FoU-innsats. Videre illustrerer tabell 1.2 det faktum at forskning er blant våre mest sentraliserte samfunnsområder.

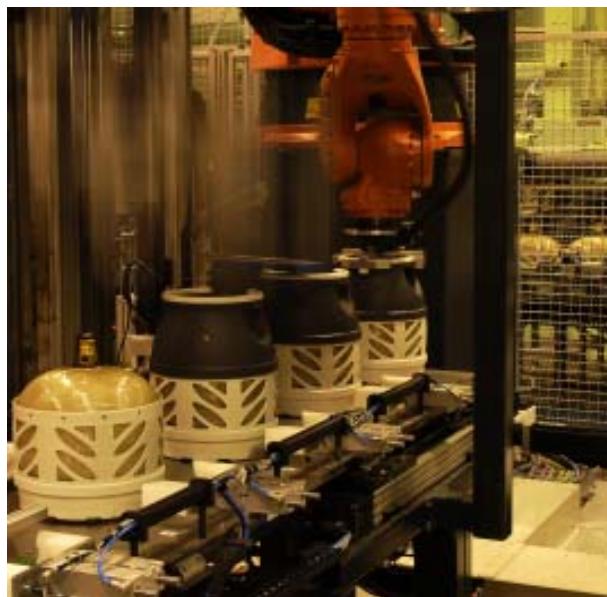
Bedrifter i Hedmark og Oppland har lavere FoU-ambisjoner enn i de fleste fylker

*=Andel FoU-bedrifter som oppgir å om 5 år investerer vesentlig eller noe mer i FoU enn idag (mai 2005, N=482)

Figuren over viser at bedrifter i Hedmark og Oppland sakker akterut i forhold til andre fylker når det gjelder bruk av FoU. I Oppland er næringslivets andel av FoU-investeringer ca 2500 kr/ innbygger, mens den i Hedmark er under 1000 kr/innbygger. Dette er en negativ utvikling som det er viktig å snu dersom omstillings- og nyskapingsevnen i Oppland skal styrkes.

Framstilling av propangassbeholdere i kompositt - et FoU-produkt fra bedriften Ragasco AS i Raufoss industripark.
Foto: Jørn Hagen

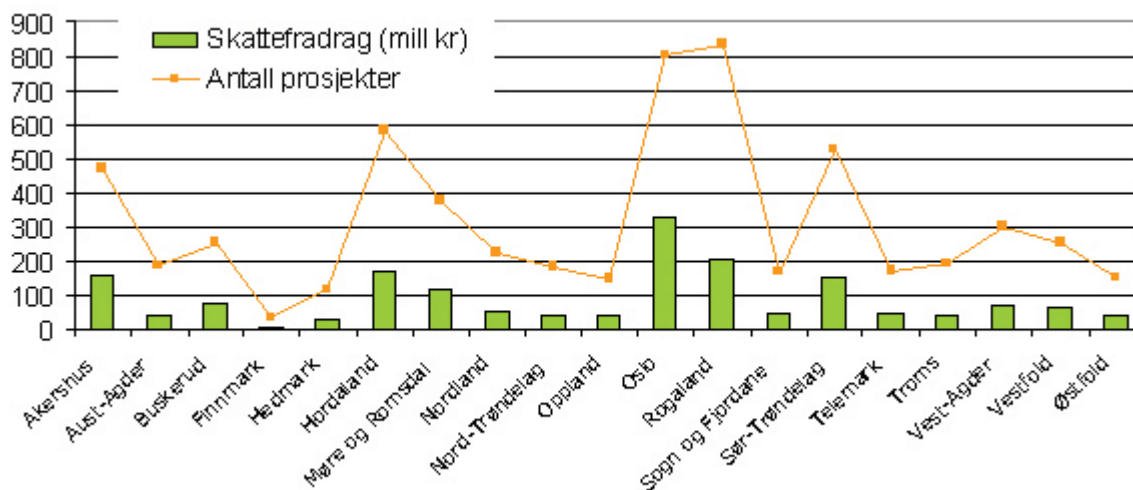
6. Mer om næringsrettet FoU – SkatteFUNN og Forskningsbasert kompetansemegling

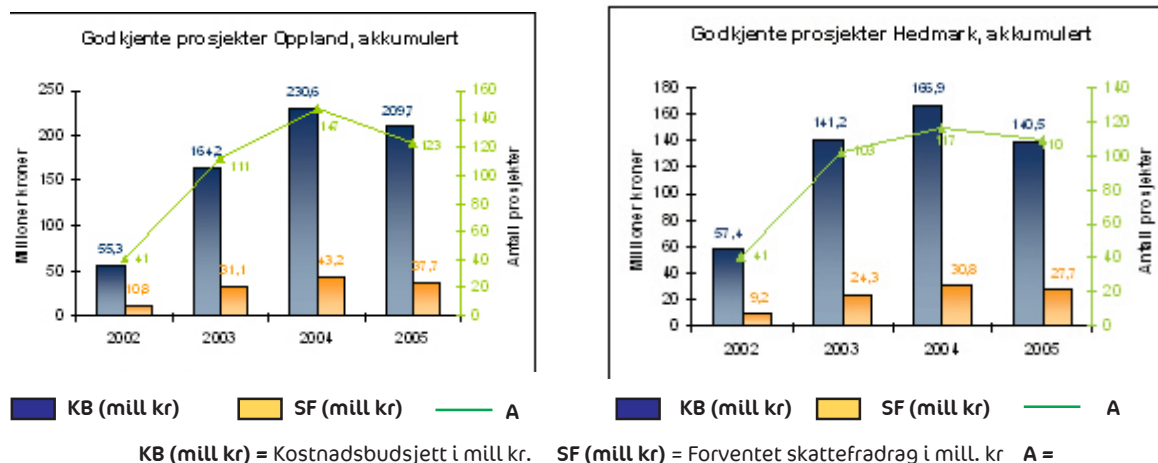
Det er den næringsrettede forskningen som har fokus i regjeringens distrikts- og regionalmelding. Dette bør også være hovedfokus i arbeidet med utvikling av en egen FoU-strategi for Oppland. Flere ordninger er aktuelle, og vil inngå i den fremtidige VRI-satsingen (se tab. i kap 2), men i denne sammenheng er det spesielt to ordninger som er av stor betydning for næringslivet i Innlandet som vil bli trukket frem. Både skattefunnordning og forskningsbasert kompetansemegling er ordninger som i høy grad stimulerer til næringsrettet FoU. Også arbeidslivs-forskningen gjennom programmer som VS2010 stimulerer bedriftenes kompetanseutvikling og innovasjonsevne. Det er viktig å styrke og videreutvikle disse ordningene i årene fremover.

6.1 Skattefunn

Skattefunn er en offentlig støtteordning som skal bidra til økt nyskaping og innovasjon i norsk næringsliv.

Formålet er at prosjekter som godkjennes skal fremskaffe ny kunnskap, informasjon eller erfaring som igjen fører til nye eller bedre produkter, tjenester eller produksjonsmåter. «Skattefunn er regjeringens viktigste virkemiddel for å stimulere til økt FoU i bredden i næringslivet» (St.meld. 20 – Vilje til forskning). Ordningen administreres av NFR, og er en rettighetsbasert ordning for skatteyttere (bedrifter og bransjer) som har FoU-prosjekter, uavhengig av om foretaket er i skatteposisjon. Det gis 18-20% skattefradrag på godkjente prosjekter. 72% av bedriftene svarer at SkatteFUNN-prosjekt er sentrale i bedriftens vekststrategi.

Figuren over viser at andelen prosjekter har vært stigende i Oppland og Hedmark frem til og med 2004, for så å gå litt ned i 2005. Oppland har gjennomgående flere prosjekter enn Hedmark. I 2005 hadde Oppland 123 prosjekter med en samlet kostnadsramme på 209,7 mill kr., mens det tilsvarende tallet i Hedmark var 110 prosjekter med samlet kostnadsramme 140,5 mill. kr.

6.2 Forskningsbasert kompetansemegling (KM-prosjektet)

Formålet med denne ordningen er å:

- Å fremme økt innsats på forskning og utvikling (FoU) hos bedrifter med liten eller ingen FoU-erfaring for å øke bedriftens innovasjonsevne – og dermed verdiskapingen og konkurransekraften (FoU etterspørselsstimulans)
- Å styrke forskningsinstituttene som samarbeidspartner for næringslivet (FoU tilbudsstimulans)

Oppland og Hedmark fylkeskommuner har gjennom Omstillingsprogrammet finansiert et KM-prosjektet i Innlandet 2005-2007. Kompetansemeglerne driver oppsøkende virksomhet i små og mellomstore bedrifter (SMB) med liten FoU-erfaring. Spesielt for Hedmark og Oppland er at også bedrifter innen tjenesteytende sektor som mat, opplevelse, kultur og reiseliv er omfattet av prosjektet. Kompetansemeglerne tilbyr bedriftene å delta i et bedriftsprosjekt, dvs. at megleren kobler bedriften med en forsker/fagperson på et prosjekt av interesse for bedriften. Hvis dette ikke dekker bedriftens behov skal kompetansemegler kjenne andre virkemidler, SkatteFUNN etc. og kunne henviser eller hjelpe bedriften videre. I Hedmark og Oppland regner man med å besøke 45 bedrifter/år og iverksette 16 FoU prosjekter/år.

Kompetansemeglerne opplever at det er en del utfordringer og kritiske faktorer for å få til gode bedriftsprosjekt. Man må finne de rette bedriftene, som har tid, er motiverte, har en tilfredsstillende lønnsomhet, og har konkrete behov. Videre bør eier eller ledelsen ha et visst utdanningsnivå, og erfaring med FoU-arbeid. Man må vise bedriften muligheter og hjelpe bedriften å definere og rangere sine behov. Megleren må så overbevise om merverdien av ekstern forskning og skaffe relevant kompetanse. Ikke alle forskere passer til denne typen prosjekter. Det er også viktig at bedriftene bidrar med egne midler.

Instituttrettet arbeid

En viktig del av kompetansemeglernes jobb er å kople FoU-utfordringer/problemer til et FoU-institutt. Innen tradisjonell vareproduserende industri er oversikten over kompetente FoU-institutt relativt kjent og tilgjengelig, mens det innen kultur og opplevelsesindustrien kan være vanskeligere å finne frem til FoU-miljøer som matcher bedriftenes utfordringer.

Av eksempler på hva som har betydning for instituttet trekkes det fram at kompetansemegling er et verktøy for å styrke oppsøkende virksomhet og fokusere arbeidet mot små og mellomstore bedrifter, ofte i tillegg til et fokus på større bedrifter. Kompetansemegling bidrar også til økt samarbeid med høgsolen, bidrar til samarbeid med andre – også mer erfarne forskningsinstitutter – og bidrar til samarbeid med regionråd og fylkeskommunen.

Fra Hindsæter i Sjødalen – et kompetansemeglingsprosjekt innen reiseliv og opplevelser hvor personell i reiselivsbedrifter i Ottadalen fikk kunnskapspåfyll om italienske viner gjennom å få møte en av landets fremste vinkjennere på området.

7. Problemstilling

FoU- strategien er utarbeidet med bakgrunn i noen sentrale problemstillinger:

- Hvordan motivere til målrettet FoU-aktivitet i næringslivet?
- Hvordan formidle relevant FoU- resultater til næringslivet?
- Hvordan kople og styrke FoU-instituttene i Oppland/Innlandet sitt arbeid inn mot næringslivet?
- Hvordan videreutvikle samhandlingen og partnerskapet mellom FoU-instituttene, offentlig virkemiddelaktører og næringslivet?
- Hvordan styrke og videreutvikle samfunnsmessige FoU – spesielt med tanke på å utvikle en innovativ offentlig sektor?
- Hvordan få til en bedre kopling mellom FoU og aktuell miljøproblemstillinger?
- Hvordan skaffe tilveie kapital til FoU-innsats?

Svaret på flere av disse problemstillingene er at FoU-arbeidet i Oppland(Innlandet) må ta utgangspunkt i regionale muligheter og fortrinn. Dette bør også ha konsekvenser for organiseringen av FoU og innretningen på virkemidlene. FoU-innsatsen må rettes inn mot de satsingsområdene som har størst potensial for innovasjon og nyskaping.

8. Satsingsområder for FoU i Oppland (Innlandet)

Gjennom breie regionale prosesser i forb. arbeidet med Innlandet 2010 og Innovasjonspolitik i Oppland er det konkretisert 6 hovedsatsingsområder for omstillings- og innovasjonsarbeidet i Innlandet:

- **Industriutvikling**
- **Reiselivssatsing**
- **Bioenergisatsing**
- **Bioteknologi**
- **Kultur- og opplevelsesnæringen**
- **Informasjonssikkerhet**

Disse satsingsområdene er godt forankret i næringslivet og i FoU-miljøene, bl.a. gjennom arbeidet i VS2010 Innlandet og bør også være utgangspunktet for FoU-virksomheten i Oppland i årene fremover. Innsatsen og virkemidlene internasjonalt, nasjonalt og regionalt bør kanaliseres innefor disse områdene for å få størst mulig kraft i arbeidet.

9. FoU-strategi for Oppland

9.1 Overordnet mål:

FoU-innsatsen i Oppland skal frem til 2012 ha en årlig vekst med 10% sammenlignet med 2006

Dette er et ambisiøst mål (som i praksis vil si at FoU-innsatsen omtrent er fordoblet sammenlignet med 2006), men samtidig et realistisk mål som krever aktiv innsats fra næringslivet, FoU-miljøene og offentlig sektor. I et fylke som Oppland blir det en utfordrende jobb å skaffe til veie kapital som muliggjør en slik satsing. En bedre samhandling med FoU-miljøene og lokalt/regional næringsliv, samt styrket internasjonalt engasjement, kan sammen med økt nasjonal og regional satsing sannsynliggjøre dette.

Sterkere regionalisering av FoU-midler vil være et konkret bidrag til regjeringens ambisjon om å «betre geografisk sprengning av både privat og offentlig FoU-aktivitet»

FoU-virkemidlene er i dag er kanalisert gjennom 40-50 ulike programmer innen for et bredt oppgavespekter som IKT-teknologi, Skattefunn, treprogram, matprogram, arealplanlegging, kompetansemegling m.m. Forvaltningen og kvalitetssikringen av disse midlene må skje i nært samarbeid innen det regionale partnerskapet, med representanter fra FoU-institusjonene, med Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og SIVA som de mest sentrale virkemiddelaktørene sammen med det nye folkevalgte regionale nivået. Vi tror at dette på en helt annen måte vil bidra til å skape dynamikk og engasjement mellom næringslivet, FoU-institusjonene og virkemiddelaktørene. Dette vil være et konkret bidrag til regjeringens ambisjon om å «betre geografisk sprengning av både privat og offentlig FoU-aktivitet».

Samtidig er det viktig å poengtere at dagens regionale ubalanser i FoU-arbeidet i stor grad skyldes en sentralistisk statlig FoU-politikk og regionale ulikheter i nærings- og foretaksstrukturer. Ansvar for å sikre en bedre geografisk spredning må derfor også adresseres til sentrale myndigheter.

Overnevnte synspunkter er forøvrig i samsvar med de innspill som OFK har gitt i forbindelse med VRI-programmet (jmf FR-sak 764/06).

Tilnærmingen i strategiarbeidet må favne både «høyden» og «bredden» innen FoU. Det må arbeides aktivt for å stimulere til økt FoU innen de etablerte næringsklyngene i Innlandet. Etableringen av nasjonale ekspertsentre er et viktig tiltak i så måte. Gjennom en tydelig spissing her er det muligheter til å dyrke frem FoU-miljøer med topp internasjonal kompetanse. Gjennom tettere samarbeid og erfaringsutveksling med andre deler av næringslivet og FoU-miljøene kan ekspertsentrene få en viktig rolle som regionale utviklingsmiljøer.

Vi må også sørge for å ha en tilstrekkelig bredde i FoU-arbeidet. Skattefunn og Forskningsbasert kompetansemegling er prosjekter som kan bidra til dette.

FoU-strategien i Oppland baseres på følgende målområder:

1. Økt satsing på FoU i næringslivet
2. Styrking av FoU-instituttene og høyskolene i Oppland/Hedmark
3. Etablering av Innlandsuniversitet innen 2012
4. Bygge opp under satsingen rundt nasjonale ekspertsentre i Innlandet
5. Forsterket samhandling og arenabygging mellom virkemiddelaktører, FoU-miljøene og næringslivet

FoU-strategien må tuftes på en aktiv samhandling mellom FoU-miljøene og næringslivet, som gjensidig kan utfordre og motivere hverandre. Det må legges vekt på å utvikle et sett av virkemidler som fremmer konkurranse, som trigger FoU-miljøene, gir incitamenter til forskere og som sikrer rekruttering av talenter inn i FoU- arbeid. Midlene må også i større grad differensieres mellom lav-/høy-kompetente miljøer.

9.2 Målområder og strategier:

1. Økt satsing på FoU- i næringslivet

- Sikre og utvide ordningen med forskningsbasert kompetansemegling frem til 2012
- Stimulere til økt bruk av mulighetene som ligger i skatteFUNN
- Etablert et ARENA-prosjekt innen bioenergi
- Bedre informasjons- og kunnskapsflyten mellom FoU-miljøene, næringslivet og virkemiddelaktører
- Vurdere å bruke noe av partnerskapsmidlene til FoU-arbeid i bedrifter.
- Større differensiering av midlene mellom høy-/ og lavkompetente FoU-miljøer
- Bidra til at bedriftene får mer hjelp til strategiarbeid og strategiutvikling slik at de gjennom dette kan begynne å etterspørre FoU.

2. Styrking av FoU-instituttene og høyskolene i Oppland/Hedmark

- Stimulere til tettere samarbeid mellom FoU-instituttene og høyskolemiljøene
- Stimulere til et tettere samarbeid med næringslivet med tanke på å utvikle høyskolestudier som i større grad reflekterer dagens og morgendagens næringslivsstruktur i Innlandet
- Utvikle et tettere samarbeid og en bedre dialog mellom FoU-miljøene og offentlige samfunnsaktører i forbindelse med FoU-arbeid
- Utvikle regionale FoU-priser/stipend til fremragende forskere/forskningsinnsats ved høyskolene/ FoU-instituttene i Oppland/Hedmark
- Bidra til økt deltagelse og bruk av mulighetene som ligger innen for EUs rammeprogram for FoU, herunder også styrket samarbeid med Innovasjon Norge med tanke på å hente kunnskap og kompetanse fra andre land til Norge
- Bidra til at flere utenlandske forskere kan drive FoU- ved institutter og høyskoler i Oppland
- Oppfordre høyskolene i Oppland/Hedmark til en mer aktiv og bedre formidling av forskning og forskningsresultater i media og vitenskaplige publikasjoner med tanke på profilering av høyskolene som institusjon.
- Bidra til omstilling og nytenking i FoU-miljøene med tanke på å fremskaffe ny og etterspurt kunnskap
- Bidra til utviklede relasjoner og forskning knyttet til partsamarbeidet i arbeidslivet
- Stimulere FoU-miljøene i større grad til å bidra til en innovativ og effektiv offentlig forvaltning og tjenesteproduksjon
- Bli nasjonalt ledende, og internasjonalt anerkjent, ved en målrettet oppbygging av FoU-miljøer innen reiseliv, bruk/vern-problematikk

3. Etablering av Innlandsuniversitet innen 2012

- Videreføre arbeidet, herunder sikre finansiering, for å utvikle mastergrads- og doktorgradstudier ved høyskolene i Oppland/Hedmark, iht til framdriftsplan for Prosjekt Innlandsuniversitetet
- Sikre at det er godt samsvar mellom faglig profil ved høyskolene i Oppland/Hedmark og regionale satsingsområder/regionalt næringsliv/samfunnsliv
- Bidra til at gjenstående andel av KUF-fondet på 300 MNOK fylles gjennom næringslivets bidrag
- Etablering av et felles styre for høyskolene i Hedmark og Oppland
- Sikre regulerte arealer til utvikling av campusene

4. Bygge opp under satsingen rundt nasjonale ekspertsentre i Innlandet

- Sikre regional finansiering av nasjonale ekspertsentre
- Medvirke til at Arena-programmene er med og bygger oppunder «spydspissnæringene» mht etablering av flere nasjonale ekspertsentre i Oppland/Innlandet.
- Aktiv formidling av kunnskap og kompetanse fra ekspertsentrene til andre deler av nærings- og samfunnsliv i Innlandet

5. Forsterket samhandling og arenabygging mellom virkemiddelaktørene, FoU-miljøene og næringslivet

- Oppland nyskapingssenter, Lillehammer og Gjøvik kunnskapspark, næringshager i fylket videreutvikles som felles møteplass mellom forskning, næringsliv og forvaltning på tvers av fagsektorer og forskningsart
- Bruke eksisterende arenaer og konferanser til å styrke samhandlingen mellom næringslivet, virkemiddelaktørene og FoU-miljøene
- Videreføre samarbeidet mellom fylkeskommunen og Innovasjon Norge i forbindelse med planlegging av søknader til Norges forskningsråd
- Bedre formidling og anvendelse av forskningsresultater med relevans for samfunnsutvikling og offentlig forvaltning inn i offentlig sektor
- Bedre bestiller-/søkerkompetanse i bedrifter og FoU-institusjoner, gjerne i samarbeid med OPUS
- Bidra til tettere samhandling mellom faglag/bransjeorganisasjoner i landbruket, offentlige aktører og FoU-miljøene
- Bidra til at samhandlingen mellom Sykehuset Innlandet, høyskolemiljøene og virkemiddelaktørene blir tettere, og ha et større fokus på mulighetene for regional verdiskaping med utgangspunkt i forskning innen helesektoren.
- Videreutvikling av partnerskapsavtalen mellom Norges forskningsråd og Oppland fylkeskommune.

FoU institusjoner i Oppland

Høgskolen i
Lillehammer

Høgskolen i
Gjøvik

Lillehammer
kunnskap-
spark

Sykehuset
Innlandet HF

Gjøvik
kunnskapspark

Østlandsforskning

Norsk institutt for
naturforskning,
NINA

Norges
forskningsråd

Bioforsk Øst

Norwegian Center of
Expertise (NCE),
Raufoss

OPPLAND
fylkeskommune

Serviceboks, 2626 Lillehammer
Tlf.: 61 28 90 00
E-mail: postmottak@oppland.org
www.oppland.no